

Dyslexie gids 2024-2025

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Dyslexie op Hageveld	3
<i>Wat is dyslexie?</i>	<i>3</i>
Schoolbeleid	3
Faciliteiten klas 1-4	4
<i>Toetsen</i>	<i>4</i>
<i>In de klas</i>	<i>5</i>
Faciliteiten klas 5-6	5
<i>School- en eindexamens</i>	<i>5</i>
<i>Dyslexiebijeenkomst klas 5</i>	<i>6</i>
Tips voor leerlingen	7
<i>Tips voor thuis:</i>	<i>7</i>
<i>Tips voor op school</i>	<i>7</i>
<i>Tips tijdens schriftelijke overhoringen en proefwerken</i>	<i>8</i>
<i>Tips bij het leren van woordjes</i>	<i>8</i>
Tips voor ouders	10

VOORWOORD

Deze gids is bestemd voor alle dyslectische leerlingen op College Hageveld. In deze gids staat informatie over het dyslexiebeleid en de faciliteiten op College Hageveld. Er staan tips in voor op school en thuis.

Op Hageveld vinden we het belangrijk om leerlingen goed te begeleiden en dat geldt ook voor leerlingen met dyslexie. Daarbij verwachten we ook van de leerlingen de inspanning om naast de begeleiding vanuit school zo goed mogelijk zelf te werken aan de eigen ontwikkeling.

DYSLEXIE OP HAGEVELD

WAT IS DYSLEXIE?

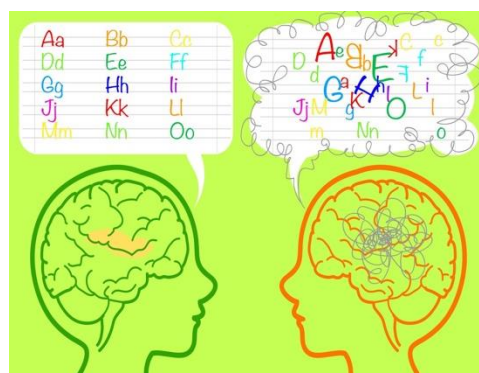
Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig/didactisch resistent probleem met het aanleren en goed en/of vlot toepassen van lezen en/of spellen op woordniveau.

Dyslexie gaat niet over, je houdt er je leven lang last van. Het doel is dat je er steeds beter mee om leert gaan en dat je beseft wat het kan betekenen om dyslectisch te zijn.

De ontwikkeling van de technische lees- en spellingvaardigheid gaat nog door in het voortgezet onderwijs. Gericht oefenen helpt hierbij om het maximale eruit te halen, maar zal het probleem nooit helemaal wegnemen. Waar je bij dyslexie precies last van hebt en in welke mate, verschilt per leerling. Elke leerling bevindt zich in een andere fase en loopt tijdens het leren of in de les tegen andere problemen aan en heeft andere ondersteuning nodig.

SCHOOLBELEID

Het schoolbeleid is er op gericht leerlingen, die beschikken over een officiële dyslexieverklaring, zo goed mogelijk zelfstandig te laten functioneren. Het hebben van dyslexie mag hiervoor geen belemmering zijn. Bij Hageveld zijn twee dyslexiecoaches werkzaam. De dyslexiecoaches werken vanuit het principe van handelingsgericht werken. Vanuit de kwaliteiten van de dyslectische leerling proberen zij het probleemoplossende vermogen van de leerlingen te versterken via de weg van begeleiding naar zelfstandigheid. Hierbij wordt gewerkt met [zgn.dyslexiesleutels](http://zgn.dyslexiesleutels.nl).

In klas 1 krijgen de leerlingen met dyslexie een periode coachgesprekken waarin de dyslexiesleutels worden doorgenomen met praktische opdrachten. De leerlingen leren welke leerstrategieën er zijn en welke effectief voor hen zijn. Indien nodig zal er een periode RT plaatsvinden.

Op initiatief van de mentor of leerlingen kunnen er in klas 2 t/m 6 ook coachgesprekken plaatsvinden, of een periode RT.

Naast de individuele begeleiding is er voor leerlingen met dyslexie in klas 1, 2 en 5 een dyslexiebijeenkomst, waarbij faciliteiten en het beleid op school worden besproken.

FACILITEITEN KLAS 1-4

TOETSEN

- Alle toetsen worden in lettertype Arial grootte 12 aangeboden.
- Op het opgaveblad van so's en proefwerken mogen aantekeningen gemaakt worden.
- Tijdens de pep/weef-weken zitten de leerlingen in een apart lokaal.
- Leerlingen hebben bij alle vakken recht op tijdsverlening van 20% bij proefwerken en so's. Als dit niet mogelijk is, bepaalt de docent welke opdrachten er vervallen.
- Proefwerken worden gemaakt in 'extra tijd' lokalen.
- Bij toetsen spelling mag de leerling 2x zoveel fouten maken, m.u.v. werkwoordspelling. Bij schrijfoopdrachten mag de leerling 2x zoveel fouten maken, met een maximale aftrek van 20%.
- Spelling- en schrijffouten bij alle ander vakken worden niet meegerekend.
- Bij vreemde talen geldt dat een woord goed herkenbaar moet zijn, of ergens anders goed geschreven. Dan wordt het niet fout gerekend, m.u.v. grammaticale fouten.
- Voor luistertoetsen geldt dat wanneer een toets in Woots wordt gemaakt, de dyslexieversie wordt aangeboden. Als dit niet kan, mag de leerling één fout meer maken.
- Als het voor een docent organisatorisch mogelijk is, kan er in bepaalde gevallen mondeling worden overhoord.
- Leerlingen schrijven een D bovenaan hun proefwerkpapier.

- In overleg met en met toestemming van de dyslexiecoaches is het mogelijk om een toets te maken met voorleesondersteuning. Deze afspraken worden vastgelegd in Magister.
- In geval van onleesbaarheid van het handschrift als gevolg van dyslexie, kan er in overleg met de dyslexiecoaches afgesproken worden dat de toetsen op een laptop gemaakt worden.
- Het recht op het werken op een laptop vervalt voor een jaar in geval van fraude.

IN DE KLAS

- Met een leerling worden afspraken gemaakt over voorleesbeurten. Er worden geen onverwachte voorleesbeurten gegeven.
- In overleg met een docent kan er eventueel gekozen worden voor een eenvoudiger, dunner boek ipv een luisterboek.
- De dyslexiecoaches kunnen je helpen als je de lesboeken voorgelezen wilt krijgen.
- Vanaf klas 4 kan een aan een leerling ontheffing worden verleend voor de verplichte moderne vreemde taal naast Engels. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen.

FACILITEITEN KLAS 5-6

Het examen in het voortgezet onderwijs bestaat uit een schoolexamen en een centraal eindexamen. De inhoud van examens wordt door de overheid vastgesteld in examen-programma's. Hierin staat ook hoe de leerstof is verdeeld over schoolexamens (SE) en het centraal eindexamen (CE).

De **wet- en regelgeving** rondom examens kan veranderen. De meest recente informatie is te vinden op 'examenblad.nl'. Jaarlijks geeft het College voor Toetsen en Examens (CvTE) de brochure 'Kandidaten met een ondersteuningsbehoefte' uit. Bij het vaststellen van de faciliteiten op College Hageveld zijn deze door de overheid gestelde eisen leidend en bindend. De faciliteiten kunnen tussentijds op grond van deze regels aangepast worden.

SCHOOL- EN EINDEXAMENS

De inhoud en de normering van de school- en eindexamens is voor alle leerlingen in klas 5 en 6 **hetzelfde**. Voor de beoordeling van spelling gelden voor alle leerlingen, ook de dyslectische leerlingen, dezelfde regels. Er is geen sprake van een verminderde aftrek of van het niet meetellen van 'typische dyslexiefouten' in klas 5 en 6. Op grond van de dyslexieverklaring kan de wijze waarop een examen afgenomen wordt, aangepast worden. Faciliteiten voor het (vervroegd) examen moeten tijdig worden aangevraagd bij de examencommissie en worden uiterlijk eind maart besproken in een dyslexiecoachgesprek.

Gebruik computer/laptop

- Er kan bij school- en eindexamens na toestemming gebruik worden gemaakt van een voorleesprogramma op de laptop. Via dit programma verschijnt de tekst op het beeldscherm en wordt de tekst meteen voorgelezen.
- Kandidaten met dyslexie mogen na toestemming bij school- en eindexamens gebruikmaken van een computer/laptop om te typen.

Luistertoetsen met extra tijd

- Hierbij wordt gebruik gemaakt van speciale versies voor dyslectische leerlingen waarbij extra tijd wordt gegeven voor het lezen en het beantwoorden van de vragen.

Spellingcontrole

- Als een school- of eindexamen in een taal op de computer wordt gemaakt, mag de spellingcontrole zonder woordvoorspeller aan blijven staan.

Extra tijd bij het maken van schoolexamens en het centraal examen, dus:

- schoolexamens die 50 minuten of 60 minuten duren, 10 minuten extra;
- schoolexamens die 75 minuten duren, 15 minuten extra;
- schoolexamens die 90 minuten duren, 20 minuten extra;
- schoolexamens die 120 minuten duren, 25 minuten extra;
- tijdens het centraal examen heb je recht op een half uur extra tijd.

Tentamen- of examenruimte

- Vanaf klas 5 worden de proefwerken, tentamens én examens in de aula, de grote gymzaal óf in de collegezaal gemaakt. In de grote gymzaal zit je achterin en in de aula voorin. Soms wordt voor de leerlingen die extra tijd krijgen ook gebruikgemaakt van de collegezaal.
- De leerling krijgt een kaartje waarop 'extra tijd' staat vermeld.

DYSLEXIEBIJEENKOMST KLAS 5

In klas 5 houden we een dyslexiebijeenkomst samen met de decaan waarin wij je informeren over de afname van tentamens en examens in klas 5, slagen en studeren met dyslexie.

De hogescholen en universiteiten houden elk jaar vanaf oktober open dagen. Voor het hoger en het wetenschappelijk onderwijs zijn er ook wettelijke regelingen voor dyslectische leerlingen. Wij adviseren je om tijdens de open dagen te vragen naar de faciliteiten en de regelingen en te kijken naar de informatie op de volgende site <https://www.hogeronderwijstoegankelijk.nl>

TIPS VOOR LEERLINGEN

TIPS VOOR THUIS:

- Beschrijf in overleg met je ouders/verzorgers op een A4'tje wat voor jou de speciale problemen zijn die door je dyslexie ontstaan en bespreek dat eventueel met je mentor.
- Vraag als het nodig is om hulp. Hierbij kan een remedial teacher of de dyslexiecoach je ook helpen.
- Zorg tijdens het leren voor zo min mogelijk afleiding. Probeer een plek op school of thuis te vinden waar je goed en rustig kunt werken en leg je telefoon weg, tenzij je er écht gebruik van moet maken.
- Met dyslexie heb je meer tijd nodig voor je huiswerk dan je klasgenoten.
- Richt je zoveel mogelijk op het leggen van verbanden en probeer de grote lijn van de tekst te begrijpen. Dingen die je begrijpt, kun je beter onthouden. Maak bij het leren schema's of samenvattingen met kernwoorden of maak een mindmap. Een mindmap kun je op papier of online maken. Het helpt je om structuur aan te brengen en inzicht te krijgen in informatie.
- Zorg voor een goede afwisseling tussen ontspanning en inspanning. Als je gedachten vaak afdwalen, probeer dan of concentratieoefeningen je helpen.
- Plan je werk goed. Werk iedere dag en werk vooruit, maar werk niet overdreven lang achter elkaar.
- Hoe vaker je met de leerstof bezig bent, hoe makkelijker je die zult onthouden. De bedoeling is namelijk dat die niet alleen in je tijdelijke geheugen opgeslagen wordt, maar ook in je permanente geheugen terechtkomt.
- Zorg voor leesplezier; denk bijvoorbeeld ook aan strips of informatieve boeken uit de mediatheek of bibliotheek die aansluiten bij je belangstelling. Lees vooral zoveel mogelijk. Als het lezen moeizaam gaat, bestaat de mogelijkheid van het gebruik van luisterboeken of gesproken lesboeken. Probeer altijd mee te lezen in het boek als het boek wordt voorgelezen.

TIPS VOOR OP SCHOOL

- Maak indien gewenst aan andere leerlingen uit jouw klas duidelijk dat je dyslectisch bent en leg uit wat dyslexie voor jou betekent.
- Schrijf altijd je huiswerk zorgvuldig in je agenda en gebruik je planners.
- Als je extra uitleg nodig hebt, is het handig om naar de steunlessen of werkuren te gaan of daar met je vakdocent een tijdstip voor af te spreken.

- Op de leerpleinen kun je terecht voor extra hulp bijvoorbeeld op het gebied van het plannen van je huiswerk of het leren van de woordjes.
- Als het je niet is gelukt om aantekeningen goed in je schrift te schrijven, vraag dan aan je docent of hij de aantekeningen met je wil delen. Je kunt ook een foto of een kopie maken van de aantekeningen van een klasgenoot.
- Steeds meer digitale programma's en lesboeken hebben een voorleesfunctie.
- Ook in Word kun je daar gebruik van maken via *Insluitende lezer* op het lint en dan naar *Voorlezen* of via *Controleren* en daarna *Voorlezen*.

TIPS TIJDENS SCHRIFTELIJKE OVERHORINGEN EN PROEFWERKEN

- Maak goed gebruik van de extra tijd. Lees altijd eerst de instructies en opgaven goed.
- Vertrouw op wat je weet! Dek bij meerkeuzevragen de antwoorden af, zodat je zelf een antwoord kunt bedenken en niet afgeleid wordt door de mogelijkheden. Streep antwoorden weg die fout zijn, maak dan je keuze. Denk eraan, dat je eerste keus bijna altijd de beste is. Sla geen vraag over, vul altijd iets in.
- Het is handig om een regel over te slaan tussen de zinnen. Je werk wordt dan beter leesbaar en bovendien kun je gemakkelijker verbeteren.
- Je mag aantekeningen maken op je blaadje. Je kunt ook een extra blaadje vragen om aantekeningen te maken. Gebruik eventueel markeerstiften.
- Controleer je werk na afloop zorgvuldig en kijk of je niets vergeten bent.

TIPS BIJ HET LEREN VAN WOORDJES

Er zijn verschillende manieren om woorden te leren. Je moet zelf ondervinden welke manier van leren het beste bij jou past. Hieronder staan verschillende tips die je zouden kunnen helpen om de woordjes beter te onthouden.

- Leer nooit twee moderne vreemde talen achter elkaar, maar wissel de talen af met andere vakken.
- Belangrijk is dat je pas met het leren van de spelling van een woord begint als je de uitspraak van het woord weet. Kijk of bij je digitale lesboek een voorleesfunctie is.
- Schrijf de woorden die je moet leren altijd op. Gebruik dus pen en papier.
- Bekijk welke woorden je eigenlijk al weet en besteed vooral aandacht aan de woorden waarvan je de betekenis nog niet weet of die je nog niet foutloos kunt schrijven.

- Je kunt ook de stoplichtmethode gebruiken. De woorden die je echt niet weet, markeer je als rood, de woorden waarbij je twijfelt, markeer je als oranje en de woorden die je direct weet als groen. Regelmatig neem je de rode en oranje woorden door net zolang tot je alle woorden kan markeren als groen.
- Maak woordkaartjes. Op de voorkant schrijf je het woord, op de achterkant de betekenis.
- Leer de woorden die je moet leren in afwisselende volgorde.
- De woorden en uitdrukkingen die je moet leren bij de talen komen meestal voor in de verhaaltjes in het tekstboek en/of in het werkboek.
- Probeer altijd vóóordat je de woordjes 'los' gaat leren of je het zinnetje nog weet waarin je het woord of de uitdrukking bent tegengekomen.
- Neem de tijd om goed naar het woord te kijken: is het een lang of een kort woord, heeft het woord een accent of een leesteken of is er een lastige lettercombinatie in het woord?
- Het is handig als je de woordjes die je moet leren, indeelt in woordgroepen. In een woordgroep komen woordjes die iets met elkaar te maken hebben.
- Verzin ezelsbruggetjes.
- Bij het leren van lastige woorden kun je de opbouw- of afbreekmethode gebruiken. Schrijf eerst het hele woord en haal steeds één letter weg. Of begin met de eerste letter van het woord en voeg steeds een letter toe of per lettergreep, totdat je het hele woord hebt geschreven.
- Als je de woordjes hebt geleerd, overhoor jezelf dan met behulp van een overhoor- programma zoals "Quizlet", WRTS of Wozzol. Als je een overhoorprogramma gebruikt, let er dan wel op dat je de woordjes goed invoert of zoek op internet naar de woord- lijsten. Vergeet bij het invoeren de accenten niet.
- Natuurlijk kun je ook iemand vragen om je te overhoren. Doe dit in ieder geval schriftelijk en minimaal een uur na het leren.
- Kijk eens naar het filmpje '10 tips om effectief woordjes te leren' op YouTube.

TIPS VOOR OUDERS

Op het voortgezet onderwijs wordt er een nog groter beroep gedaan op de lees- en schrijfvaardigheden van uw kind. Zo moet het grote hoeveelheden tekst verwerken, veel schrijven en veel (verschillende soorten) informatie onthouden en automatiseren (zoals bijvoorbeeld formules, jaartallen, topografie en symbolen). Daar komt bij dat uw kind naast de Nederlandse taal nu ook een aantal vreemde talen moet leren. Voor het leren in het algemeen is het belangrijk dat uw kind actief met de stof aan de slag gaat. De computer kan ingezet worden voor extra oefening en bij het maken van een samenvatting of een mindmap. Stimuleer uw kind om bij het lezen en leren om grote teksten op te delen in kleinere stukken. Gespreid en herhalend leren werkt meestal goed bij dyslectische leerlingen.

Bij het leren van de vreemde talen is het belangrijk om:

- op tijd te beginnen bij het maken van een planning;
- meerdere kanalen te gebruiken (lezen, schrijven, horen, spreken);
- de klanktekenkoppeling te automatiseren;
- te zorgen voor een toename van analogiebewustzijn (woordgelijksoortigheid) door extra aandacht te besteden aan bekende woorddelen (zoals vaste achtervoegsels als –able/–ly) en steeds terugkerende lettercombinaties zoals –igh door deze te markeren;
- woordjes niet alleen fonologisch (op klank) te leren, maar ook de goede uitspraak te leren omdat woorden anders niet worden herkend in een luistertoets. Om meer vertrouwd te raken met een taal kan gebruik worden gemaakt van films, tijdschriften en songteksten in de desbetreffende taal;
- woordjes via de “expanding-rehearsal-methode” of de eerdergenoemde stoplichtmethode te leren. Bij de eerste methode ga je bij een rijtje woorden als volgt te werk: leer de eerst vier woorden net zolang tot ze bekend zijn. Leer vervolgens de volgende vier woorden. Controleer of de woorden 1-8 bekend zijn. Leer de woorden die nog niet bekend zijn opnieuw. Leer vervolgens de woorden 9-12. Controleer of de of de woorden 1-12 bekend zijn en herhaal deze procedure steeds met een uitbreiding van 4 woorden. Hierbij is het van belang dat de woorden hardop worden uitgesproken en worden opgeschreven;
- bij het leren van idioom, uitspraak en grammatica gebruik te maken van hulpmiddelen, zoals de kaarten van Intertaal of de overhoorprogramma’s als StudyGo, Wozzol of Quizlet. Hiervan bestaan gratis versies en betaalde versies;
- om de sites en hulpmiddelen die hierboven genoemd worden te kennen en te onderzoeken. Samen uitzoeken en ondervinden wat voor uw kind werkt, is heel fijn.

Vaak wordt gedacht dat voorlezen of samen lezen minder belangrijk is, zodra kinderen zelf kunnen lezen. Niets is minder waar en dat geldt zeker voor kinderen met dyslexie.

Kinderen spiegelen zich aan het leesgedrag dat ze van huis uit meekrijgen. Behalve het voorbeeld dat ouders geven door zelf te lezen, heeft ook directe begeleiding invloed. Ouders die voorlezen en praten over woorden, voorspellen hoe het verhaal verder gaat en discussiëren over boeken, stimuleren blijvend het leesplezier, de concentratie, de fantasie en de taalvaardigheid van hun kinderen. Het kan bovendien leuk en gezellig zijn.

Lezen kost een dyslectische leerling veelal veel energie. Ter afwisseling kan ook een instructiefilmpje bekeken worden op YouTube of huiswerk.tv.

Bij het overhoren van uw zoon of dochter zijn de volgende tips belangrijk:

- geef duidelijke en positieve feedback;
- geef niet te veel hints en tips. Stimuleer uw zoon/dochter om zelf een oplossing, een ezelsbruggetje te vinden door het stellen van vragen;
- maak het overhoren moeilijk. Kies niet steeds dezelfde volgorde, maar varieer;
- herhaal vooral de woorden die nog niet goed gaan;
- controleer of het hele antwoord goed is;
- herhaal net zo lang tot het zonder hulp gaat
- stimuleer de zelfstandigheid.

Contactpersonen	Ingrid Mol en Floor Feijen
e-mailadres	imol@hageveld.nl ffeijen@hageveld.nl